

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-763/03 - 16

Datum: 8. 4. 2004

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi A. A., v priporu, ki ga zastopa B. B., odvetnik v Ž., na seji dne 8. aprila 2004

odločilo:

Ustavna pritožba A. A. zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Ips 321/2003 z dne 30. 10. 2003 v zvezi s sklepom Višjega sodišča v Ljubljani št. II Kp 377/2003 z dne 2. 10. 2003 in sklepom Okrožnega sodišča v Ljubljani št. Ks 1325/2003 z dne 26. 9. 2003 se zavrne.

Obrazložitev

A.

1. S sklepom Okrožnega sodišča v Ljubljani je bil zoper pritožnika odrejen pripor iz pripornih razlogov begosumnosti in ponovitvene nevarnosti. Višje sodišče je zavrnilo pritožnikovo pritožbo zoper navedeni sklep. S sodbo Vrhovnega sodišča je bila kot neutemeljena zavrnjena pritožnikova zahteva za varstvo zakonitosti. Pritožnik zoper navedene sodne odločbe vlaga ustavno pritožbo in zatrjuje kršitev "2., 19. oziroma 20. in 29. člena Ustave" ter predlaga, naj Ustavno sodišče o ustavni pritožbi odloči čim prej, saj je še vedno v priporu.

2. "Pravica iz 19. oziroma 20. člena Ustave" naj bi mu bila kršena, ker mu še ni bila izrečena obsodilna sodba po dne 20. 9. 2000 vloženi obtožnici, sodišče pa ga še ni izpustilo na prostost, čeprav bi ga v skladu s petim odstavkom 207. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94 in nasl. - v nadaljevanju ZKP) moralo.

3. Kršitev 2. člena Ustave uveljavlja pritožnik podrejeno. V zvezi s tem navaja, da se sodišča v izpodbijanih odločbah sklicujejo na načelno pravno mnenje Vrhovnega sodišča, po katerem obdolženca, ki je v priporu, ni treba izpustiti na prostost, če mu je v roku dveh let od vložitve obtožnice izrečena obsodilna sodba, tudi če ta še ni pravnomočna. Taka razlaga je po pritožnikovem mnenju v nasprotju z načeli pravne države.

4. Zatrjevano kršitev 29. člena Ustave pritožnik obrazloži s tem, da je sodišče o odreditvi pripora odločalo le na podlagi navedb v predlogu državne tožilke, njemu in njegovemu zagovorniku pa, ne glede na stališča v odločbi Ustavnega sodišča št. U-I-18/93 z dne 11. 4. 1996 (OdlUS V, 40 in Uradni list RS, št. 25/96), ni dalo možnosti, da odgovorita na njene navedbe in predstavita svoje dokaze, ki kažejo na to, da razlogi za pripor niso podani.

5. S sklepom št. Ks 1325/2003 z dne 26. 9. 2003 je zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča v Ljubljani na predlog državne tožilke na podlagi prvega in tretjega odstavka 361. člena ZKP sklenil, da se zoper pritožnika odredi pripor iz pripornega razloga po 1. (begosumnost) in 3. točki (ponovitvena nevarnost) prvega odstavka 201. člena ZKP.

6. Utemeljenost suma po navedbah senata izhaja iz obsodilne sodbe prvostopenjskega sodišča in sodbe pritožbenega sodišča, s katerima je bil pritožnik obsojen sodelovanja pri treh ugrabitvah in umoru. Zoper njega teče še kazenski postopek zaradi sodelovanja pri umoru, utemeljenost suma storitve tega dejanja pa po navedbah senata izhaja iz pravnomočne obtožnice.

7. Obstoje priporne razloga ponovitvene nevarnosti gradi senat na ugotovitvah v kazenskem spisu, da so bila kazniva dejanja izvršena v združbi, ki je bila med seboj močno povezana in soodvisna, izvršena pa so bila z veliko stopnjo nasilja in v daljšem časovnem obdobju. Glede okoliščin na strani pritožnika senat ugotavlja, da je prezadolžen. Način storitve kaznivih dejanj, motiv, ki ga je pri tem vodil, in njegovo premoženjsko stanje po prepričanju senata kažejo na povsem realno nevarnost, da bi na prostosti s kaznivimi dejanji zoper življenje in telo nadaljeval. Obstoje priporne razloga begosumnosti je po prepričanju senata podan zaradi prezadolženosti, zaradi katere je obdolženi izvrševal kazniva dejanja. Ob tem mu je bila izrečena enotna kazen 20 let zapor, utemeljeno pa je osumljen še storitve enega kaznivega dejanja, za katero je zagrožena kazen do 30 let zapor. Zato je po prepričanju senata podana realna nevarnost, da bi, če bi bil izpuščen na prostost, pobegnil iz države in se tako izognil kazenskemu postopku in prestajanju zaporne kazni.

8. Senat tudi ocenjuje, da je odreditev pripora neogibno potrebna za varnost ljudi, in to utemelji. Glede na izkazane okoliščine po prepričanju senata pripora v konkretnem primeru tudi ni mogoče nadomestiti z milejšim ukrepom.

9. S sklepom št. II Kp 377/2003 z dne 2. 10. 2003 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo pritožbi obtoženca (pritožnika) in njegovega zagovornika kot neutemeljeni. V obrazložitvi sklepa navaja, da je senat zmotno odredil pripor zoper obtoženega, ki je imel ta status že ob njegovi odreditvi, zato bi senat moral odločiti zgolj o podaljšanju pripora. Kljub temu pritožbeno sodišče ocenjuje, da to, glede na pravilnost odločitve o obstoju zakonitih pripornih pogojev, ni vplivalo na zakonitost izpodbijanega sklepa. Na pritožbene trditve, da je pritožnik v priporu že več kot dve leti od vložitve obtožnice, sodišče odgovarja, da je bil na podlagi obtožnice spoznan za krivega treh kaznivih dejanj ugrabitve in kaznivega dejanja sodelovanja pri umoru, za katera so mu bile določene dolgotrajne zaporne kazni.

Ker mu je bila torej pred potekom dveletnega roka izrečena obsodilna sodba v navedenem obsegu, po oceni sodišča ni mogoče uporabiti določbe o dveletnem pripornem roku. Glede na navedeno ima po prepričanju sodišča obtoženec že ves čas status pripornika. Z navedenim stališčem sodišče posredno zavrača tudi izrecno pritožbeno navedbo, da pred odreditvijo pripora ni bil izveden narok po četrtem odstavku 361. člena ZKP. Glede obstoja utemeljenega suma storitve očitanih kaznivih dejanj in obstoja pripornih razlogov begosumnosti in ponovitvene nevarnosti pritožbeno sodišče obrazloženo pritruje sodišču prve stopnje in zavrača pritožbene navedbe.

10. S sodbo št. I Ips 321/2003 z dne 30. 10. 2003 je Vrhovno sodišče zahtevo zagovornika pritožnika za varstvo zakonitosti zavrnilo kot neutemeljeno. Glede zavrnitve navedb obrambe o poteku maksimalnega dveletnega roka za podaljšanje oziroma odreditev pripora se Vrhovno sodišče sklicuje na svoje načelno pravno mnenje, po katerem lahko traja pripor po vložitvi obtožnice še največ dve leti do izreka (obsodilne) sodbe sodišča prve stopnje. Če je v primeru steka kaznivih dejanj obsodilna sodba le delno razveljavljena, po navedenem stališču v nerazveljavljenem obsegu še vedno obstaja (čeprav je v tem primeru kazen samo določena, ne pa tudi izrečena) in sodišče kljub poteku dveletnega trajanja pripora tega ni dolžno odpraviti.

11. Vrhovno sodišče nadalje ugotavlja, da določbe 361. člena ZKP v tem primeru ne morejo biti podlaga za odreditev pripora, saj obtožencu sodba še ni bila razglašena. V zvezi s tem ugotavlja, da je bila obtožencu kršena pravica obrambe, ker njemu in zagovorniku v skladu z določbo četrtega odstavka 361. člena ZKP ni bila dana možnost, da se izjavita o predlogu državne tožilke. Nadalje se Vrhovno sodišče postavi na stališče, da je glede na potek postopka v tej zadevi nastalo stanje, ki je enako položaju po vložitvi in pravnomočnosti obtožnice. Ker pa je pripor pred tem prenehal, je bilo treba o priporu odločiti znova, kot pravno podlago pa uporabiti določbo prvega odstavka 207. člena ZKP. V zvezi s tem Vrhovno sodišče nadalje ugotavlja, da kljub napačni uporabi zakonskih določb izpodbijani priporni sklep ni nezakonit, saj obramba glede na dopustnost pritožbe in zahteve za varstvo zakonitosti ni bila z ničimer omejena. Navaja še, da določba prvega odstavka 207. člena ZKP v primeru, ko senat odredi ali odpravi pripor po lastni iniciativi, zahteva predhodno zaslišanje državnega tožilca, ne pa tudi zaslišanja obtoženca in njegovega zagovornika, kot to določa četrty odstavek 361. člena ZKP.

Vrhovno sodišče glede na navedeno zaključuje, da s postopanjem sodišča pri odločitvi o odreditvi pripora zoper obtoženca niso bile storjene takšne kršitve obrambe, ki so vplivale na zakonitost napadenega pravnomočnega sklepa.

12. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom z dne 2. 12. 2003 ustavno pritožbo sprejel v obravnavo. Ustavna pritožba je bila v skladu z določbo 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 - v nadaljevanju ZUstS) poslana Okrožnemu sodišču v Ljubljani, Višjemu sodišču v Ljubljani in Vrhovnemu sodišču, ki nanjo niso odgovorila.

B.

13. Veljavnost izpodbijanih pripornih odločb je v času njihove presoje in izdaje te odločbe že potekla. Pripor zoper pritožnika je bil s pravnomočnim sklepom Okrožnega sodišča v Ljubljani št. Ks 1644/2003 z dne 25. 11. 2003 (v zvezi s sklepom Višjega sodišča v Ljubljani št. II Kp 468/2003 z dne 4. 12. 2003) podaljšan.

Pritožnik ni vložil ustavne pritožbe zoper navedeni sklep o podaljšanju pripora.

14. Pravni interes je ena izmed procesnih predpostavk vsakega postopka, tudi postopka z ustavno pritožbo. Ustavno sodišče praviloma šteje, da v primeru, ko izpodbijani posamični akt v času odločanja ne velja več, ni izkazan pravni interes za odločanje Ustavnega sodišča. Zgolj ugotovitev kršitve človekove pravice, ne da bi bil izpodbijani posamični akt razveljavljen ali odpravljen (prvi odstavek 59. člena ZUstS) namreč praviloma ne spreminja pritožnikovega pravnega položaja. Odločanje o priporu je specifično. Ustava in ZKP določata natančne časovne okvire podaljševanja odrejenega pripora do vložitve obtožnice. ZKP pa zahteva, naj sodišče po vložitvi obtožnice vsaka dva meseca preizkusi, ali so še podani razlogi za pripor. Glede na to se v večini primerov zgodi, da v času odločanja Ustavnega sodišča z ustavno pritožbo izpodbijani priporni sklep ne velja več, pritožnik pa je še vedno v priporu na podlagi nadaljnjega sklepa o priporu. Če bi Ustavno sodišče, pri presoji izpodbijanega pripornega sklepa, ki mu je potekla veljavnost, ugotovilo kršitev pravice do osebne svobode (prvi odstavek 19. člena Ustave), bi lahko na podlagi 30. člena v zvezi z 49. členom ZUstS po uradni dolžnosti opravilo tudi presojo vseh nadaljnjih in aktualnega pripornega sklepa in bi lahko, če bi ugotovilo, da je bila tudi z njimi kršena pravica do osebne svobode, aktualni priporni sklep razveljavilo in pripor odpravilo. Zato je treba ugotoviti, da v primeru trajajočega posega v pravico do osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave pripornik izkazuje pravni interes tudi za presojo pripornih sklepov, ki niso več veljavni. Le da se v tem primeru Ustavno sodišče omeji le na morebitno ugotovitev kršitve pravice do osebne svobode oziroma na kršitev tiste človekove pravice, ki ugotavljanje kršitve pravice iz prvega odstavka 19. člena Ustave onemogoča (47. člen v zvezi z 49. členom ZUstS).

15. Pritožnik sodiščem, ki so z izpodbijanimi sodnimi odločbami odločila o odreditvi pripora, očita napačno uporabo prava. Glede na to je treba pojasniti, da Ustavno sodišče ni instanca sodiščem, ki odločajo v kazenskem postopku, in ne presoja samih po sebi nepravilnosti pri uporabi materialnega in procesnega prava. V skladu s 50. členom ZUstS preizkusi Ustavno sodišče izpodbijane odločbe le glede vprašanja, ali so bile z njimi kršene človekove pravice in temeljne svoboščine. Tako lahko v zvezi z uporabo prava presoja, ali izpodbijane sodne odločbe temeljijo na kakšnem, z vidika varstva človekovih pravic, nesprejemljivem pravnem stališču.

16. Pritožnik v ustavni pritožbi izpodbija dve stališči Vrhovnega sodišča. Po prvem stališču, sprejetem v zvezi z uporabo petega odstavka 207. člena ZKP, lahko traja pripor po vložitvi obtožnice še največ dve leti do izreka sodbe sodišča prve stopnje. Če je v primeru steka kaznivih dejanj obsodilna sodba le delno razveljavljena, po izpodbijanem stališču v nerazveljavljenem obsegu še vedno obstaja (čeprav je v tem primeru kazen samo določena, ne pa tudi izrečena) in sodišče kljub poteku dveletnega trajanja pripora tega ni dolžno odpraviti. Takšna razlaga je po mnenju pritožnika v nasprotju z 19. in 20. členom Ustave.

17. Po določbi drugega odstavka 19. člena Ustave se nikomur ne sme vzeti prostost, razen v primerih in po postopku, ki ga določa zakon. Po določbi prvega odstavka 20. člena Ustave se sme oseba, za katero obstaja utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje, pripreti samo na podlagi odločbe sodišča, kadar je to neogibno potrebno za potek kazenskega postopka ali za varnost ljudi.

18. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-18/93 in v drugih odločitvah o pripornih zadevah (tako npr. v odločbah št. Up- 74/95, št. Up-75/95 in št. Up-57/95, vse z dne 7. 7. 1995, OdlUS IV, 131, 132 in 133, glede pripornega razloga ponovitvene nevarnosti in v odločbah št. Up-185/95 z dne 24. 10. 1996, OdlUS V, 186, in št. Up-327/97 z dne 18. 12. 1997, OdlUS VI, 200, glede pripornega razloga begosumnosti) opredelilo pogoje, pod katerimi je dopusten poseg v osebno svobodo posameznika.

19. V odločbi št. U-I-18/93 je Ustavno sodišče navedlo, da sta splošna pogoja za omejitev pravice iz drugega odstavka 19. člena Ustave natančneje določena v nadaljnjih določbah Ustave. Tako je prvi pogoj (primeri) natančneje določen v prvem odstavku 20. člena Ustave. Okvir drugega pogoja (postopek) pa predstavljajo zlasti določbe 22. člena (enako varstvo pravic), 23. člena (pravica do sodnega varstva), 25. člena (pravica do pravnega sredstva), 27. člena (domneva nedolžnosti) in 29. člena Ustave (pravna jamstva v kazenskem postopku).

20. V odločbi št. Up-123/95 z dne 6. 10. 1995 (OdlUS IV, 135) je Ustavno sodišče že presojalo razlago petega odstavka 207. člena ZKP z vidika morebitne kršitve 23. člena v povezavi z 19. členom Ustave. Ugotovilo je: "Določba petega odstavka 207. člena ZKP ne more biti edino merilo presoje še dovoljenega trajanja pripora.

Sodišče jo sme in mora upoštevati le tedaj, ko bi to pomenilo zvišanje ravni ustavno zagotovljenega varstva."

21. V obrazložitvi navedene odločbe je zapisano: "Pravico do sojenja brez nepotrebnega odlašanja zagotavlja že 23. člen Ustave. Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (tretji odstavek 5. člena - Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 - v nadaljevanju EKČP) ji z določitvijo sankcije - izpustitvijo po prekoračitvi razumnega časa trajanja pripora - daje še dodatno težo. Iz obeh določb izhaja, da zgolj obstoj utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja in pripornega razloga po poteku določenega časa ne moreta več utemeljevati nadaljnjega trajanja pripora. Sodišče mora zato odgovoriti na ugovor priprte osebe, da traja pripor že nerazumno dolgo. Določno mora navesti tiste okoliščine konkretnega primera, ki po njegovem mnenju upravičujejo nadaljnje trajanje pripora. Če sodišče ni izvedlo postopka in izdalo pravnomočne obsodilne sodbe v razumnem času, je dolžno priprtega izpustiti." In še: "Po določbi prvega odstavka 15. člena Ustave se človekove pravice in temeljne svoboščine uresničujejo neposredno na podlagi Ustave. Zakon lahko v določenih primerih določi le način njihovega izvrševanja.

Omejene pa so lahko le s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa Ustava (drugi in tretji odstavek 15. člena Ustave). Pri nekaterih ustavnih pravicah pa zakonska ureditev načina njihovega izvrševanja ni potrebna. Morebitne zakonske določbe, ki urejajo tako pravico, zato ne morejo zniževati ravni varstva, ki jo zagotavlja Ustava. Ena takih pravic je tudi pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja."

22. Navedena odločba Ustavnega sodišča št. Up-123/95 je bila sicer sprejeta v zadevi, v kateri so bili izpodbijani priporni sklepi, sprejeti pred izrekom sodbe sodišča prve stopnje. Ker pa morajo sodišča upoštevati relevantne ustavne določbe, ne glede na to, v kateri fazi kazenskega postopka odločajo o odreditvi ali podaljšanju pripora, so stališča Ustavnega sodišča, sprejeta v navedeni zadevi, uporabljiva tudi v tej konkretni zadevi, v kateri so bili izpodbijani priporni sklepi, sprejeti po delni razveljavitvi sodbe sodišča prve stopnje s strani pritožbenega sodišča.

23. Glede na navedeno je treba ugotoviti, da pravno stališče Vrhovnega sodišča, izpodbijano s strani pritožnika, z vidika varstva človekovih pravic samo po sebi ni nesprejemljivo.

Nesprejemljivo bi bilo, če bi sodišče na ugovor pritožnika, da traja pripor že nerazumno dolgo, odgovorilo le z izpodbijanim stališčem in ne bi določno navedlo tistih okoliščin konkretnega primera, ki po njegovem mnenju upravičujejo nadaljnje trajanje pripora. Ker pritožnik takega ugovora ni dal, zatrjeval je le kršitev petega odstavka 207. člena ZKP, izpodbijanemu stališču sodišča, ki je odgovorilo na zatrjevanja pritožnika, ni mogoče očitati nesprejemljivosti z vidika varstva človekovih pravic.

Poleg tega je iz izpodbijanega sklepa zunajobravnavnega senata razvidno, da je ob odločanju o odreditvi pripora presojal tudi hitrost postopanja sodišča glede na okoliščine kazenskega postopka, saj je kronološko navedel odločitve, sprejete v konkretnem kazenskem postopku, ki so pripeljale do ponovne odreditve pripora, pri tem pa posebej izpostavil, da se je nova glavna obravnava že začela. S tem pa je sodišče zadostilo tudi kriteriju, ki ga je Ustavno sodišče postavilo za presojo kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v pripornih zadevah (odločba št. Up-155/95 z dne 5. 12. 1996 - OdlUS V, 190). 24. Pritožnik izpodbija tudi stališče Vrhovnega sodišča, v katerem to najprej ugotavlja, da je sodišče prve stopnje pri odreditvi pripora uporabilo napačno pravno podlago (361. člen namesto 207. člena ZKP), saj obdolženemu še ni bila razglašena sodba, in da mu je bila kršena pravica obrambe, ker njemu in zagovorniku v skladu z določbo četrtega odstavka 361. člena ZKP ni bila dana možnost, da se izjavita o predlogu državne tožilke. Nato pa Vrhovno sodišče zaključuje, da s postopanjem sodišča pri odločitvi o odreditvi pripora zoper obtoženca niso bile storjene takšne kršitve obrambe, ki so vplivale na zakonitost napadenega pravnomočnega sklepa. Navedeni zaključek obrazloži na sledeč način: "Pri odločanju po eni ali drugi zakonski podlagi ni vsebinske razlike, obramba pa glede na dopustnost pritožbe v obeh primerih in tudi dopustnost zahteve za varstvo zakonitosti ni z ničimer omejena. Določba prvega odstavka 207. člena ZKP pa v primerih, ko senat odredi ali odpravi pripor po lastni iniciativi, zahteva predhodno zaslišanje državnega tožilca, če teče postopek na njegovo zahtevo, ne pa tudi zaslišanja obtoženca in njegovega zagovornika, kot je določeno v četrtem odstavku 361. člena ZKP." Pritožnik meni, da je takšno stališče v neskladju z 29. členom Ustave.

25. Kot je bilo že navedeno, je Ustavno sodišče v odločbi št. U- I-18/93 ugotovilo, da drugi odstavek 19. člena Ustave sicer določa, da se sme prostost vzeti le po postopku, ki ga določa zakon. Vendar pa tako kot pri določanju vsebinskih pogojev za odreditev in podaljšanje pripora tudi tu okvir zakonodajalčevega urejanja določa Ustava.

26. Prvo omejitev predstavlja določba prvega odstavka 20. člena Ustave, po kateri je pripor dovoljen le na podlagi odločbe sodišča. Pojem sodne odločbe pa nujno vključuje jamstva, ki jih zagotavlja pravica do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave: o priporu lahko odloči le sodišče, ki je ustanovljeno z zakonom, ki je neodvisno in nepristransko. Da lahko govorimo o nepristranskosti sodišča, mora to pred odločitvijo slišati stališča obeh strank, pri odločanju o priporu torej osebe, o katere priporu odloča, in državnega tožilca.

27. Zahteva po sodni odločbi vključuje tudi ustavni določbi o enakem varstvu pravic (22. člen Ustave) in pravnih jamstvih v kazenskem postopku (29. člen Ustave). Določba 22. člena Ustave zagotavlja vsakomur enako varstvo njegovih pravic v postopku pred sodiščem. Po 29. členu Ustave pa morajo biti vsakemu obdolžencu ob popolni enakopravnosti zagotovljene (1) pravica do primernega časa in možnosti za pripravo svoje obrambe, (2) pravica do sojenja v navzočnosti in do obrambe, (3) pravica do zagotovitve izvajanja dokazov v njegovo korist in (4) pravica, da ni dolžan izpovedati zoper sebe ali svoje bližnje ali priznati krivde.

28. Določba 22. člena Ustave zagotavlja osebi, o katere priporu odloča sodišče, enak obseg pravic, kot jih ima nasprotna stranka v postopku, se pravi državni tožilec. Člen 29 Ustave že v svojem napovednem stavku ponovno poudarja enakopravnost, ki ima v bistvu vse attribute enakosti, ki jo vsebuje 22. člen Ustave, torej tudi enakost orožij med strankama sodnega postopka (odločba Ustavnega sodišča št. U-I-289/95 z dne 4. 12. 1997 - Uradni list RS, št. 5/98 in OdlUS VI,165). V nadaljevanju pa 29. člen Ustave osebi, o katere priporu odloča sodišče, zagotavlja minimalno raven pravic. Prizadeti osebi Ustava daje pravico biti slišana in s tem pravico dokazovati, da (1) ne obstaja utemeljen sum, da je storila očitano kaznivo dejanje, (2) da pripor ni neogibno potreben za varnost ljudi in (3) da bi za zagotovitev varnosti ljudi zadoščal že milejši ukrep omejitve svobode. Dana ji mora biti možnost odgovoriti na dejstva, ki jo bremenijo, in predlagati dokaze v potrditev svojih navedb. Da bi bilo to sploh mogoče, pa ji mora biti dana tudi možnost seznaniti se z dejstvi in dokazi, ki jo obremenjujejo.

29. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-18/93 ugotovilo, da lahko po ZKP (veljavnem v času presoje) "sodišče odredi in podaljša pripor, ne da bi dalo prizadeti osebi možnost, da se izjavi, in ne da bi ta imela možnost seznaniti se z dejstvi in dokazi, ki jo obremenjujejo (določbe 202., 203., 205., 207. in 361. člena ZKP)". Glede na ugotovljeno je sprejelo odločitev, da je postopek odločanja o odreditvi,

podaljšanju in odpravi pripora iz razloga ponovitvene nevarnosti v neskladju z Ustavo, ker osebi, o katere priporu se odloča, ne daje jamstev, ki ji jih zagotavlja Ustava. V zvezi z ugotovljenim je Ustavno sodišče zavzelo stališče, da mora zakonodajalec to materijo procesnoppravno urediti tako, da bo glede iteracijske nevarnosti predvidel poseben narok, na katerem bo sodnik presojal med navedbami državnega tožilca na eni strani ter obrambe na drugi strani ter v dvomu presodil, da iteracijska nevarnost ne obstaja. 30. Z novelo ZKP (Uradni list RS, št. 72/98 - ZKP-A) je zakonodajalec med drugim skušal odpraviti tudi ugotovljeno protiuustavnost. V obrazložitvi k predlogu novele, pripravljene za drugo obravnavo v Državnem zboru, je glede sprememb ZKP v postopku odločanja o priporu navedeno: "Med drugim se predlaga, da se pripor lahko odredi samo na predlog državnega tožilca (in ne več po uradni dolžnosti, kot do sedaj), da mora podlaga za odločitev o priporu (in ostalih ukrepih iz tega poglavja) temeljiti na naroku, na katerem se lahko stranke izjavijo o vseh vprašanih, ki lahko na odločitev vplivajo (204.a člen).

Kontradiktornost se uvaja tudi v kasnejše odločanje o podaljšanju in odpravi pripora, saj se drugi odstavek 205. člena spreminja na način, da mora biti predlog o teh postopkih posredovan v primernem času pred odločitvijo tudi obdolžencu oziroma zagovorniku, ki se lahko o njem izjavi. V teh primerih tudi ni potrebno, da bi bil izključni predlagatelj državni tožilec, ampak je to lahko tudi preiskovalni sodnik, ki v tej fazi ne odloča več o priporu, ampak je ta odločitev v rokah senata okrožnega oziroma Vrhovnega sodišča."

31. Ustavnemu sodišču se pri obravnavanju konkretne zadeve ni bilo treba spustiti v presojo, ali je zakonodajalec z navedeno novelo v celoti odpravil protiuustavnost, ki jo je ugotovilo na področju odločanja o priporu. Iz odločbe št. U-I-18/93 je namreč jasno razvidno, da mora sodišče, da bi zadostilo ustavnim pogojem iz 22. in 29. člena Ustave, ne glede na to, v kateri fazi kazenskega postopka odloča o odreditvi pripora (tudi po vložitvi obtožnice), dati prizadeti osebi možnost, da se seznanj z dejstvi in dokazi, ki jo obremenjujejo, da se o njih izjavi in predlaga dokaze v potrditev svojih navedb.

32. Stališče Vrhovnega sodišča, katerega izpodbija pritožnik, se v pretežni meri ukvarja z vprašanjem, katero določbo ZKP je treba uporabiti pri odločanju o odreditvi pripora v nastali procesni situaciji. V tem delu stališče ne posega na področje človekovih pravic, zato Ustavno sodišče ni pristojno za presojo njegove pravilnosti. V delu, v katerem Vrhovno sodišče pojasnjuje, da senatu ob pravilni uporabi prava (207. člena namesto 361. člena ZKP) glede na zakonsko dikcijo (ki s prej navedeno novelo res ni bila spremenjena) pripornega naroka pred odločitvijo o odreditvi pripora ne bi bilo treba izvesti, pa stališče trči ob ustavno pravico iz 22. člena Ustave.

33. Sodnik je po določbi 125. člena Ustave pri opravljanju sodniške funkcije neodvisen. Vezan je na Ustavo in zakon. Z uporabo zakona sodnik ne sme prekršiti ustavnih določb. Če meni, da je zakon v neskladju z Ustavo, mora po določbi 156. člena Ustave prekiniti postopek in zahtevati odločitev Ustavnega sodišča. Človekove pravice in temeljne svoboščine pa je dolžan upoštevati neposredno na podlagi Ustave (prvi odstavek 15. člena Ustave). Zato bi moralo prvostopno sodišče, ne glede na to, ali je odločalo o priporu na podlagi 207. člena ali 361. člena ZKP, ob upoštevanju 22. člena v zvezi z 29. členom Ustave, pred odločitvijo o odreditvi pripora dati prizadeti osebi možnost, da se seznanj s predlogom za odreditev pripora, z dejstvi in dokazi, ki jo obremenjujejo, ter možnost, da se o njih izjavi in predlaga dokaze v potrditev svojih navedb (priporni narok). Okrožno sodišče tega ni storilo, zato je kršilo pritožnikovo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Te kršitve kljub izrecnemu zatrjevanju pritožnika ni odpravilo niti Višje sodišče v okviru pritožbenega postopka, niti Vrhovno sodišče, ki je v zvezi z navedenim vprašanjem sprejelo z vidika varstva človekovih pravic nesprejemljivo pravno stališče in na njegovi podlagi potrdilo izpodbijani priporni sklep.

34. Ker je časovno gledano veljavnost sklepu o odreditvi pripora že potekla, pritožnik pa je v priporu na podlagi nadaljnjih sklepov o podaljšanju pripora, je bilo treba ugotoviti, ali je ugotovljena kršitev take narave, da bi lahko pomenila tudi kršitev pravice do osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave. V takšnem primeru bi lahko Ustavno sodišče opravilo tudi presojo vseh nadaljnjih pripornih sklepov in bi, če bi ugotovilo, da je bila tudi z njimi kršena pravice do osebne svobode, moralo pripor zoper pritožnika odpraviti.

35. Pritožnik v ustavni pritožbi zatrjuje kršitev človekovih pravic zgolj zaradi kršitve postopka pri odrejanju pripora (ker ni bil opravljen priporni narok). Niti na nivoju verjetne izkazanosti pa ne navede nobene konkretne okoliščine, ki bi lahko, če bi jo imel možnost uveljavljati na pripornem naroku, privedla do tega, da pripor zoper njega ne bi bil odrejen. Tudi drugače pritožnik konkretno ne oporeka obstoju ustavnih pogojev za odreditev pripora. Po presoji Ustavnega sodišča iz obrazložitve izpodbijanih odločb izhaja, da je sodišče prve stopnje presojalo vse pogoje, ki jih za odločanje o posegu v osebno svobodo določa Ustava in svojo odločitev razumno utemeljilo. Tako je argumentirano ugotovilo obstoj utemeljenega suma storitve očitane kaznivega dejanja in vsaj glede pripornega razloga ponovitvene nevarnosti tudi obstoj konkretnih okoliščin, ki zadostijo ustavnim in zakonskim pogojem za odreditev pripora, ter opravilo presojlo neogibne potrebnosti posega v pritožnikovo ustavno pravico do osebne svobode.

Pritožnik je imel možnost zoper navedeno odločitev vložiti pritožbo in v njej odgovoriti na dejstva, ki ga bremenijo, ter v potrditev svojih navedb predlagati dokaze. To je tudi storil.

Pritožbeno sodišče pa je na njegove navedbe izčrpno odgovorilo.

Izkoristil je tudi možnost zahteve za varstvo zakonitosti. Na vloženo izredno pravno sredstvo pa se je Vrhovno sodišče odzvalo z obsežno argumentacijo sprejetega stališča. Ugotoviti je treba tudi, da je izpodbijana priporna odločitev, čeprav je bila sprejeta po (zmotni) napotitvi na prestajanje kazni zapora, vendarle sledila številnim pripornim sklepom, s katerimi je bil pripor zoper pritožnika v isti kazenski zadevi odrejen in podaljšan. V vseh teh odločitvah so bili vedno znova preverjeni pogoji za pripor, zoper njih pa je imel pritožnik možnost tudi vedno znova vlagati pravna sredstva, kakor tudi sam predlagati odpravo pripora.

36. Glede na navedeno Ustavno sodišče ugotavlja, da so sodišča pri odločanju o priporu ravnala v skladu s prvim odstavkom 20. člena Ustave, ugotovljena kršitev 22. člena Ustave v postopku odrejanja pripora pa tudi ni takšne narave, da bi pomenila kršitev pravice do osebne svobode, zato z izpodbijanimi sodnimi odločbami pritožniku ni bila kršena pravica do osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave.

37. Ker je ugotovilo, da z izpodbijanimi pripornimi odločbami pritožniku ni bila kršena pravica do osebne svobode, se Ustavno sodišče, kljub temu, da pripor zoper pritožnika še ni bil odpravljen, ni spustilo v presojlo nadaljnjih pripornih sklepov in je ustavno pritožbo zavrnilo.

38. Kršitev 2. člena Ustave uveljavlja pritožnik podrejeno, pa tudi sicer navedena ustavna določba ne varuje človekove pravice, zato Ustavno sodišče izpodbijanih sodnih odločb ni presojalo z vidika navedene ustavne določbe.

C.

39. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Dragica Wedam Lukić ter sodnice in sodniki dr. Janez Čebulj, dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič in dr. Mirjam Škrk. Sodnik Jože Tratnik je bil pri odločanju o tej zadevi izločen. Odločbo je sprejelo s petimi glasovi proti trem. Proti so glasovali sodnika Čebulj in Janko ter sodnica Škrk. Sodnik Ribičič je dal pritrdilno ločeno mnenje.

Predsednica
dr. Dragica Wedam Lukić